

Oponentský posudek disertační práce

NUTRIČNÍ STAV PRAŽSKÝCH BEZDOMOVců

Autor: Mgr. Dana Hrnčířová

Rozsah práce:

Předložená disertační práce má 71 stran textu, včetně přehledu literatury a 32 stran příložených publikací.

Cíl práce:

Nutriční stav bezdomovců je jedním z významných faktorů, které mohou ovlivnit nepříznivé důsledky bezdomovectví, zvláště chronických onemocnění, rozvoje a šíření některých infekcí. Kromě vlastní výživy se na změnách vnitřního prostředí odráží i některé častější návyky spojované s bezdomovectvím, tzn. příjem drog, kouření a alkohol.

Cílem studie bylo tak zhodnocení vybraných parametrů zevního a vnitřního prostředí a nutričního stavu bezdomovců k získání prioritních poznatků u uvedené rizikové skupiny. Výsledky studie tak umožní doplnit zdravotnická doporučení pro tuto skupinu obyvatel v České republice.

Metodika a zpracování:

Úvodní část práce je věnována problematice bezdomovectví. Její historii, definici, typologii, formách a příčinách. Autorka uvádí dostupné údaje o přibližném počtu bezdomovců v Praze, v Brně a v České republice. Výskyt některých chronických onemocnění a infekčních nemocí (hepatitida B a C, tuberkulóza a další) jsou u této skupiny obyvatel vyšší. Bezdomovectví je tak spojováno s vyšší nemocností a úmrtností, nicméně i s riziky přenosu některých onemocnění na jiné skupiny obyvatel, což celospolečensky charakterizuje tuto skupinu obyvatel do skupiny rizikových.

Zdravotní stav člověka významně ovlivňuje jeho nutriční stav, což autorka uvádí v přehledu různých zahraničních studií u bezdomovců. Z uvedených výstupů pak vychází vlastní metodika práce.

Práce byla rozvržena do dvou vzájemně nezávislých studií s celkovým počtem 458 hodnocených probandů. První studie byla zaměřena na hodnocení některých nevyživových parametrů a antropometrické a laboratorní hodnocení některých ukazatelů nutričního stavu.

Druhá studie rozšiřovala spektrum sledovaných laboratorních parametrů a zahrnovala 24 hodinový recall přijaté stravy.

Laboratorní vyšetření, hodnocení klinických souvislostí, hodnocení zjištěných výsledků mají metodiku zpracování, srovnání s jinými studii pro statistické hodnocení. Statistické hodnocení výsledků bylo provedeno standardním způsobem.

Výsledky a diskuse:

Z výsledků první studie vyplynulo, že u bezdomovců byla vyšší incidence kuřáků, ostatní rizikové faktory uváděné v prevalenci rizikových faktorů rozvoje kardiovaskulárních onemocnění byly ve srovnání s ostatní populací lepší. Studie neprokázala významnější záchyt proteino-energetické malnutrice, výskyt obezity byl u bezdomovců významně nižší a anamnestické údaje o významné ztrátě hmotnosti byly u dvou pětín probandů. Výsledky laboratorních vyšetření zde prokazovaly především abnormality v červeném krevním obrazu, anemii, ale i makrocytózu.

Z výsledků druhé studie vyplynulo, že zátěž organismu kadmíem je u bezdomovců vyšší než u dárců krve. Toto bylo vztaženo ke kuřáctví. Zátěž organismu olovem u mužů, dárců krve a bezdomovců se nelišila, stejné výsledky měly i ženy bezdomovkyně. V referenčním souboru zdravých jedinců, dárců krve, byly však uvedeny intersexuální rozdíly hodnot olova, s vyšší hodnotou u mužů. Hladiny vitamínů byly hodnoceny v rámci deficitních koncentrací, u bezdomovců zvláště vitamínů C, B2 a E. Při hodnocení stopových prvků byly zjištěny u bezdomovců významně nižší hodnoty zinku a selenu. U mužů bezdomovců byly vyšší hodnoty mědi, u žen naopak, nižší hodnoty mědi než u dárců krve. Hodnocení nutriční spotřeby z recallu a konzumace návykových látek (tabák, alkohol, drogy) byla rozvedena v další části studie.

Vcelku překvapivým nálezem bylo, že u bezdomovců nebyla prokazována závažnější proteino-energetická malnutrice. Rovněž podíl jednotlivých živin na energetickém příjmu byl adekvátní. Nutriční nedostatky vyplynuly především z laboratorních nálezů, s nízkými hodnotami některých vybraných vitamínů. Z diskuse dále vyplynulo, že výsledky hodnot olova nejsou větší zdravotní zátěží, naopak je tomu u kadmia. Nižší zjišťované hodnoty zinku a selenu u bezdomovců celkově nesvědčí o významném deficitu těchto stopových prvků.

Výsledky do publikací:

Autorka uvádí publikace výsledků z obou studií ve třech časopisech s impaktem, třech dalších časopisech, dvou monografiích a dvanácti abstraktech a článcích ve sbornících. Pět z publikovaných prací tvoří přílohu disertační práce.

Připomínky a dotazy:

K vlastnímu zpracování práce mám jen některé drobné připomínky. V předposledním odstavci kapitoly „Poděkování“, dále na straně 48 - pátý řádek od spodu, na straně 54 -10 řádek od spodu jsou překlepy. Na straně 21 ve druhém odstavci je uvedeno: nízký příjem thiaminu, ale také ostatních mikronutrientů...zde je thiamin jako vitamin B1 opět uveden společně s ostatními mikronutrienty. Na straně 45, v tabulce č. 22 je chybně uvedena hodnota alkoholu u mediánu.

Dotazy :

- 1) Z výsledků první studie vyplynulo, že u více jak poloviny bezdomovců byly zjištěny abnormity v červené krevní řadě. Pro druhou studii bych proto možná zvažoval doplnit laboratorní vyšetření o hodnoty plasmatického železa, kyseliny listové a vitamínu B12. Můj dotaz zní, zda by to bylo přínosné a pokud ano, proč tato vyšetření nebyla indikována.
- 2) Jaké vitamínové přídatky, zmiňované ve druhé studii, bezdomovci užívali, kdo jim je dával a ke kterým hodnotám (deficit, nízká hladina, adekvátní saturace) bylo vztaženo statistické hodnocení údajů, že příjem vitaminových doplňků měl významný vliv na hladiny vitamínu C, B2 a B6.

Závěr:

Disertační práce přináší velmi zajímavé téma, v naší republice zatím blíže nestudované. Je velmi dobře, že se v naší republice objevují studie, které se zabývají problematikou hodnocení stavu výživy našich obyvatel, jejich rizikových skupin, jejich výživou a možnostmi řešení k příznivému ovlivnění jejich zdravotního stavu. Pod vedením školitele byla tak práce velmi dobře koncipována a ve spolupráci s mnoha spolupracovníky na jednotlivých úkolech řešena.

Autorka předkládané práce velmi dobře zvládla metodiku, diskusi i interpretaci výsledků ve vlastní práci i v publikacích. Kandidátská disertační práce má velmi dobrou úroveň a splňuje všechny potřebné požadavky. Práci proto doporučuji k pozitivní obhajobě, s přiznáním akademického titulu Ph.D. pro její autorku.

V Praze dne 23.5.2010

prim. MUDr. Petr Tláška, CSc
vedoucí lékař Dětské polikliniky

FN Praha Motol